

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเมตตาศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. งานปกครองนักเรียน
2. ขอบข่ายการบริหารงานปกครองนักเรียน
 - 2.1 การวางแผนงานปกครองนักเรียน
 - 2.2 การบริหารงานปกครองนักเรียน
 - 2.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
 - 2.4 การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
 - 2.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - 2.6 การประเมินผลงานการปกครองนักเรียน
3. หลักการและกิจกรรมการบริหารงานปกครอง
4. โครงสร้างการบริหารงานปกครองนักเรียน โรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ
5. งานสารวัตรนักเรียน ประจำโรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ
6. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียนเป็นงานหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่มีความสำคัญที่ส่งผลไปถึงการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน สร้างเสริมนักเรียนให้มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม และจริยธรรม พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไปในอนาคต การปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นับว่าเป็นภาระหนัก เพราะเป็นการปกครองเด็กวัยรุ่นซึ่งร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นวัยสำคัญยิ่งของชีวิตที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว (เทิดเกียรติยศ คำโสภา, 2542)

กรมสามัญศึกษา (2539) ให้ความหมายของงานปกครองว่าหมายถึง งานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุ เป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนั้นกรมสามัญยังระบุไว้ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาว่างานปกครองนักเรียน ได้แก่ การวางแผนปกครองนักเรียน การบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

เทิดเกียรติยศ คำโสภา (2542) สรุปงานปกครองนักเรียนว่า หมายถึง งานเกี่ยวกับการ ปกครอง ป้องกัน แก้ไข พัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียน ให้อยู่ในระเบียบวินัย รวมทั้ง การสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นกับนักเรียนและการควบคุมดูแลนักเรียน ก่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของ หลักสูตร

กล่าวโดยสรุป งานปกครองนักเรียน หมายถึง การปกป้อง คุ้มครอง ดูแลรักษา รวมทั้งให้ การอบรมศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีงามแก่นักเรียนของโรงเรียน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ใน โรงเรียนและในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบข่ายการบริหารงานปกครองนักเรียน

ในปัจจุบันนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดขอบข่ายของงานปกครอง นักเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2539 สังกัดกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2539) ซึ่งได้กำหนดขอบข่ายงานปกครองไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน
 - 1.1 การรวบรวมและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียน
 - 1.2 การทำแผนงานงานปกครอง
2. การบริหารงานปกครองนักเรียน
 - 2.1 การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ
 - 2.2 การประสานงานปกครอง
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
 - 3.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย
 - 3.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม
 - 3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

- 3.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 3.5 การยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี
4. การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
 - 4.1 การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
 - 4.2 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน
 - 4.3 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในโรงเรียน
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

จากเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านการปกครองนักเรียนดังกล่าว ฝ่ายปกครองโรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ ได้จัดแบ่งขอบข่ายของงานปกครองนักเรียน ประกอบด้วยงานต่างๆ ดังนี้

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน
2. การบริหารงานปกครองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
4. การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

จากขอบข่ายงานการบริหารงานปกครองนักเรียน พอสรุปได้ว่า การวางแผนงานปกครองนักเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่มีความสำคัญเพราะเป็นการเตรียมการสำหรับการปฏิบัติงานปกครองในโรงเรียน ผู้บริหารควรให้ความสนใจ ใช้ความสามารถในการวางแผน ปรับแผนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของชาติ ส่วนปัญหาการวางแผนงานปกครองนักเรียน คือ กระบวนการวางแผนไม่เหมาะสม ไม่ชัดเจน

การวางแผนงานปกครองนักเรียน

การวางแผน คือ การบริหาร การกำหนด การตัดสินใจไว้ล่วงหน้าโดยกลุ่มคนที่จะดำเนินการอย่างมีขั้นตอนที่เลือกจากทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการวางแผนงานปกครองนั้นก็เป็นการวางแผนว่า จะจัดกิจกรรมอะไรทั้งในและนอกโรงเรียน จะดำเนินกิจกรรมอย่างไร เมื่อใด จะดำเนินงานกิจกรรมต่างๆที่กำหนดขึ้น และจะมอบหมายให้ใครเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆที่กำหนดขึ้น และจะให้ใครเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นๆให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้

กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพผลสูงสุดต่อการดำเนินการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียน

เทิดเกียรติยศ คำโสภา (2542) สรุปงานปกครองนักเรียน ว่าเป็นการจัดระบบงานและเตรียมแผนงานต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า แผนที่ดีจะช่วยให้การบริหารสำเร็จลุล่วงไปด้วยความราบรื่นอย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะดีแค่ไหนสักปานใดก็ตาม หากผู้ใดใช้แผนไม่ดำเนินการเป็นไปตามแผนหรือความสนใจเท่าที่ควร แผนนั้นก็จะเป็นความหมาย ไม่มีความสำคัญ ผู้บริหารจึงต้องจัดทำแผนทุกครั้งและควรให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตรงตามเป้าหมายและบรรลุผลตามความต้องการเป็นการบริหารงานปกครองนักเรียน สามารถปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า ซึ่งถือว่าการวางแผนเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานทุกอย่าง เพื่อให้งานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตจำนงทุกประการ

ณัฐพล เงินใส (2551) สรุป การวางแผน ว่าเป็น การบริหาร การกำหนด การตัดสินใจไว้ล่วงหน้าโดยกลุ่มคนที่จะดำเนินการอย่างมีขั้นตอนที่เลือกจากทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการวางแผนงานปกครองนั้นก็เป็นการวางแผนว่า จะจัดกิจกรรมอะไรทั้งในและนอกโรงเรียน จะดำเนินกิจกรรมอย่างไร เมื่อใดจะดำเนินงานกิจกรรม ต่างๆ ที่กำเนิดขึ้น และจะให้ใครเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพผลสูงสุดต่อการดำเนินการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียน

การบริหารงานปกครองนักเรียน

การบริหารงานปกครองเป็นงานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2530) ซึ่งสอดคล้องกับงานปกครองเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการมีระเบียบวินัยของนักเรียนและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังนั้นฝ่ายปกครองจึงมีหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารงานปกครองหรือดำเนินการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของหลักสูตรและสังคม (ณัฐพล เงินใส, 2551)

สรุปได้ว่า งานปกครองนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยของนักเรียน เป็น การดำเนินการในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ลักษณะของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความเป็นผู้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจใช้กิจกรรมหลายๆลักษณะ โดยใช้หลักทฤษฎี หลักการทาง

จิตวิทยาเป็นส่วนเสริม เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการบริหารงานปกครอง จึงหมายความว่า การดำเนินการส่งเสริม พัฒนา ควบคุม ดูแล และแก้ไขปัญหาคความประพฤติของนักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียนให้ได้รับความอบอุ่นใจ ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

งานส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จัดได้ว่าเป็นงานหนึ่งของโรงเรียนหรือของการจัดการศึกษาไม่ด้อยไปกว่างานวิชาการ เพราะงานส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม เป็นงานที่มุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นคนดี มีระเบียบวินัย ทำให้คนมีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการพัฒนาต่าง ๆ ได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องส่งเสริมจัดกิจกรรมและครู อาจารย์ จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีต่อเยาวชน

ประธานศรี วงศ์สวัสดิ์ (อ้างใน สนใจ พลศักดิ์, 2546) กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ควรปลูกฝังให้นักเรียน 5 ประการด้วยกันคือ ประการที่หนึ่ง รู้จักความสามัคคีในหมู่คณะ ระหว่างกลุ่มคนในชาติเป็นความยึดมั่นในวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีงามของไทย เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ ยึดมั่นในคำสอนของศาสนา มีความขยัน มานะ อดทน ในการประกอบอาชีพอันสุจริต รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความกตัญญูทดแทนต่อผู้มีพระคุณ ประการที่สอง เป็นการพัฒนาศมรรถภาพส่วนบุคคล มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีความเป็นเสรีในการคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักพึ่งตนเอง มีความขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ประการที่สาม เป็นความสามารถในเชิงเศรษฐกิจ คุณสมบัติที่เราต้องการปลูกฝังให้นักเรียน คือ การรู้จักเป็นผู้บริโภคที่ดี รู้จักใช้จ่ายใช้สอยเงินอย่างมีประโยชน์ รู้จักเก็บหอมรอมริบ มีความมัธยัสถ์ ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่รังเกียจการทำงานที่สุจริต รู้จักหลักการและวิธีการของสหกรณ์ รู้จักประสานประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ประการที่สี่ คือ ความเป็นผู้ตั้งใจจริง จริยธรรมในโรงเรียน ทุกประเภทจะต้องเป็นแหล่งที่ปลูกฝังจริยธรรม ความมีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม และความอยู่รอดของประเทศชาติ รักษาเกียรติภูมิของชาติ รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีหิริโอตตัปปะและรู้จักทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และประการที่ห้า คือ ความยึดมั่นในการรักษาความรู้รักในเรืองชาตินิยม ยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งชาติ และมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ คุณธรรม จริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนดี มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม อันเป็นผลต่อการพัฒนาบ้านเมืองเป็นอย่างมาก และจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานที่ครูทุกคนจะต้องปลูกฝังให้กับนักเรียน คือ

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพากเพียรละเอียดรอบคอบ เอาใจใส่ต่องาน เคารพกฎระเบียบ ตรงต่อเวลา ยอมรับผลการกระทำของตนเองและต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อการทำงาน

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการะประพฤติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่เป็นคนหูเบาเชื่อง่าย ต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักประมาณ

4. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สำนึกในการอุปการคุณหรือบุญคุณผู้อื่น หรือสิ่งที่มีต่อเราและแสดงการตอบแทนบุญคุณต่อผู้อื่น

5. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละเว้นความเห็นแก่ตัว ช่วยเหลือกันและกัน ทั้งร่างกายและกำลังใจเพื่อส่วนรวม

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

8. ความประหยัด หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง ไม่ลำเอียง

9. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน ต้องทำงานด้วยความบากบั่น อดทน ขยัน ไม่ท้อถอย พยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคจนประสบความสำเร็จ

10. ความเมตตา กรุณา หรือความรักใคร่ปรารถนาจะให้อื่นเป็นสุข กรุณา คือ ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

กรมสามัญศึกษา (2539) ได้กำหนดขอบข่ายของงานส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ได้แก่ การตรงต่อเวลา ความสะอาด การแต่งกาย การเข้าแถว ฯลฯ โดยมีการจัดกิจกรรมเป็นประจำต่อเนื่อง มีผลงานเป็นที่ปรากฏ และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การประหยัดและอดออม การเสียสละ ความอดกลั้น ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา กรุณา ความสามัคคี ฯลฯ โดยมีการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีผลงานปรากฏเด่นชัด มีการเผยแพร่ให้คนทั่วไปทราบ

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การพัฒนาสาธารณสถาน การปฏิบัติตามกฎหมาย ฯลฯ โดยมีการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีผลงานปรากฏชัดเจนและเผยแพร่ให้คนทั่วไปทราบ

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้แก่ การศึกษาหาความรู้ การนันทนาการ การกีฬา การดนตรี ฯลฯ มีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีผลงานปรากฏชัดเจนและเผยแพร่ให้คนทั่วไปทราบ

5. การยกย่องให้กำลังใจแก่ผู้ประพฤติดี มีหลักฐานเกี่ยวกับการยกย่องให้กำลังใจ มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการยกย่องให้กำลังใจแก่ผู้ประพฤติดี มีการบันทึกเกียรติประวัติไว้เป็นหลักฐาน มีการเผยแพร่เกียรติประวัติของนักเรียนผู้ประพฤติดี

อาจกล่าวได้ว่า การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน เป็นการจัดกิจกรรมการปฏิบัติตนของครูอาจารย์ การจัดสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังจะต้องส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ก่อให้เกิดศรัทธาฝึกฝนปฏิบัติ จนกลายเป็นนิสัยของบุคคลในการประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามต่อไป โรงเรียนจึงควรมีหน้าที่ปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมด้วยการสอดแทรกบูรณาการจริยธรรมเข้าไปในทุกรายวิชาและประเด็นที่สำคัญ

การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เป็นงานหนึ่งของฝ่ายปกครอง ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม โดยอาศัยการจัดสถิติข้อมูล การทำแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตใจและอุปนิสัยของนักเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมต่างๆ ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย ได้แก่ ครู อาจารย์ นักเรียน นักการภารโรง และบุคลากรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนจึงจะประสบผลสำเร็จได้ (สนใจ พลศักดิ์, 2546)

การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนเป็นการป้องกันให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ดี

พนัส หันนาคินทร์ (2521, หน้า 152) ได้กล่าวถึงการป้องกันแก้ไข ควบคุมความประพฤติของนักเรียนนั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนคุ้นเคยกับการประพฤติ ปฏิบัติตนที่ดีเพื่อจะเป็นนิสัยในการปฏิบัติตนต่อไปในภายหน้า นอกจากนี้ ในส่วนที่จะช่วยสร้างนิสัยที่ดี ที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน คือการใช้วินัยในโรงเรียนนอกจากนี้ ท่านยังได้เสนอแนะวิธีดำเนินการป้องกันการกระทำผิดทางวินัย ดังนี้

1. สร้างแรงจูงใจในบทเรียน เมื่อนักเรียนสนใจในบทเรียนแล้ว พฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาจะไม่เกิดขึ้น

2. สร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน ให้มีความภูมิใจในโรงเรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) แล้วนักเรียนย่อมไม่ประพฤติดน ในอันที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่โรงเรียน

3. รักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู อบรมสั่งสอนนักเรียนดี และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

4. สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน อาคารเรียนบริเวณต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นต้น

5. มีการให้รางวัลความประพฤติดี เพื่อช่วยให้นักเรียนกระทำความดี

6. สร้างความร่วมมืออันดีระหว่างบ้าน อันได้แก่ผู้ปกครองและโรงเรียน

พระธรรมปิฎก (2538) ได้กล่าวถึงหลักการและวิธีการทั่วไปในการแก้ปัญหาจริยธรรม โดยต้องแก้ไขให้ครบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ และให้นึกถึงสาเหตุ กำจัดเหตุเดียวได้ปัญหาหมดไปเป็นพวง พฤติกรรมทางด้านบวก ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียรความรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมทางด้านลบ ได้แก่ ค่านิยมบริโภคมาก ชอบหรูหราฟุ่มเฟือย ชอบโอ้อวดฐานะ ชอบเอาดีเอาเด่นคนเดียว การก่ออาชญากรรม การแก้ไขต้องแก้ปัญหาคาเหตุ โดยการวิเคราะห์พื้นฐานจิตใจของคนไทยที่ชอบเอาดีเอาเด่นเฉพาะตัวมีการแสดงออกที่ไม่ยอมกันทำงานเป็นทีมไม่ได้ ชอบบริโภคมากกว่าผลิต ขาดระเบียบวินัย ถ้าไม่ต้องทำตามกฎเกณฑ์ได้แสดงว่าเก่ง จากตัวอย่างพฤติกรรมดังกล่าวถ้าแก้ที่สาเหตุแล้วก็จะแก้ปัญหาคาเหตุหรือป้องกันอยู่ได้

โดยสรุป ในการที่จะป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ฝ่ายปกครองในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งในโรงเรียน ที่มีหน้าที่เสริมสร้างลักษณะนิสัย หรือค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้แก่นักเรียนต้องมีการสร้างแรงจูงใจ มีการแก้ไขปัญหา ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาควบคุมไม่ให้นักเรียนประพฤติผิดนอกนอกลู่ทาง สร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นกับเด็ก สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู เป็นตัวอย่างที่ให้กับเด็ก สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน ให้รางวัลผู้ประพฤติดีสร้างความร่วมมืออันดีระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้พอที่จะเป็นหนทางที่จะป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในโรงเรียนได้

การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) กล่าวว่า ิทยประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่

กรมพล ทอธรรมนูญ และคนอื่นๆ (2525) กล่าวว่านักรัฐศาสตร์ได้พิจารณาประชาธิปไตยใน 3 สถานะด้วยกัน คือ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ หรือในฐานะที่เป็นแนวคิดทาง

การเมือง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง และประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต ซึ่งความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับที่ สาโรช บัวศรี (2532) กล่าวไว้ และได้เรียกประชาธิปไตย ทั้ง 3 สถานะนี้ว่า “องค์สามของประชาธิปไตย” โดยให้ความหมายไว้ ดังนี้

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ หมายถึง การมีศรัทธาและความเชื่อมั่นใน สติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์
2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจ เป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ใช้อำนาจแทนประชาชนเท่านั้น และ ประชาชนมีโอกาสดัดแปลงเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้ โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครอง ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน
3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ ร่วมกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งทางกายและวาจา ไม่ก้าวล้ำสิทธิของผู้อื่น เคารพ กฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบ และทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวมตลอดจน การใช้สติปัญญา และความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งหมด

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความหมายของประชาธิปไตยแบ่งออกได้เป็น 3 สถานะ คือ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต ซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาทุกระดับต้องปลูกฝังประชาธิปไตยแก่ผู้เรียน แต่การให้ความสำคัญหรือการเน้น แต่ละระดับอาจจะแตกต่างกันตามความเหมาะสมของวัย

จุดมุ่งหมายของการปลูกฝังประชาธิปไตย

การปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน ควรให้ครอบคลุม “องค์สามของประชาธิปไตย” หรืออาจจะมีจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปดังนี้ (สมพงษ์ สิงหะผล, 2529)

1. เพื่อให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตย ได้แก่
 - 1.1. ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม ครอบคลุมทั้งใน ส่วนตัวและส่วนรวม
 - 1.2. การร่วมมือในสังคมประชาธิปไตยจะมีการประสานความร่วมมือกันอยู่ ตลอดเวลา ในการกระทำการกิจต่าง ๆ ดังนั้นบุคลิกที่ทุกคนพึงต้องมี คือ ความเต็มใจที่จะทำงาน ร่วมกันเพื่อส่วนรวม ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย ขอมรับผิดของคนส่วนมากที่ถูกทำนอง คลองธรรม
 - 1.3. ความใจกว้าง ประชาธิปไตยต้องการความมีใจกว้างเป็นอย่างสูง เนื่องจาก ต้องทำงานร่วมกัน ปะทะสัมพันธ์กันอยู่เสมอทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม ความใจกว้างที่จำเป็น ก็เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่ขัดแย้งหรือแตกต่างจากตน การเป็นคนอดทน

มีเหตุผลต่อสิ่งต่าง ๆ มีความยุติธรรมต่อคำวิพากษ์วิจารณ์และการกระทำต่าง ๆ ตัดสินปัญหาการกระทำด้วยเหตุผล และทักษะที่เป็นจริง

1.4. การคำนึงถึงผู้อื่น คนที่มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ต้องมีบุคลิกที่มองเห็นความสำคัญในตัวผู้อื่นด้วย มิใช่เอาตัวรอดแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ผู้อื่นหรือสังคมถูกทอดทิ้งละเลยไป หรือเกิดความเสียหาย หรือได้รับความไม่เป็นธรรม การคำนึงถึงผู้อื่นเช่น เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เอาใจใส่ช่วยเหลือในทางที่เหมาะสม มิมีตรีต่อกัน เข้าใจสภาพปัญหาของผู้อื่น ทั้งที่บ้าน สถาบัน และชุมชน

1.5. การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสังคมประชาธิปไตย ทุกคนมีอิสรภาพภายในกรอบของกฎหมาย และรัฐธรรมนูญ สามารถคิดและทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ ที่ไม่ละเมิดกติกาของสังคมและสิทธิของผู้อื่น ลักษณะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น สามารถคิดแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการกระทำกิจกรรมและแก้ปัญหาต่าง ๆ

2. จุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพประชาธิปไตย เป็นพฤติกรรมรวมหมู่หรือพฤติกรรมในระดับกลุ่มที่ต้องการให้เกิดขึ้น ได้แก่

2.1. การระชาธรรม คือ การเคารพซึ่งกันและกัน ถือว่าทุกคนมีส่วนดีและมีคุณประโยชน์ต่อหมู่คณะ การรวมกลุ่มกันจึงต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเคารพ ไม่ดูถูกเหยียดหยามสติปัญญา และการกระทำที่เหมาะสมของผู้อื่น

2.2. สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือร่วมใจกัน ประสานกันและแบ่งงานกันในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ตามความรู้ ความสามารถ และสภาพของตน ทำงานในส่วนรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีไมตรีต่อกัน ถือว่าทุกคนเป็นส่วนที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.3. ปัญญาธรรม คือ มีความเชื่อในวิถีทางแห่งปัญญา นั่นคือ มีเหตุผลในการคิด การอยู่ร่วมกัน การเกี่ยวข้องกับสิ่งใด ๆ ทำงานด้วยความรอบคอบ มีแผนงานที่ดี มีสติใช้วิจารณญาณในการทำงานต่าง ๆ

การปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน

ทองคุณ หงส์พันธุ์ (2528) เสนอการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน ไว้ 3 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ หมายความว่า จะต้องสอนหรือปลูกฝังให้เด็กรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับวัย

ขั้นที่ 2 การสร้างเจตคติ หมายความว่า จะต้องสร้างเจตคติที่ดีต่อหลักการ และวิธีการประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยผู้ปลูกฝังต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในด้านนี้ พยายาม

ชี้แนะหรือให้เด็กได้พบกับวิธีการประชาธิปไตยที่แท้จริง เพื่อจะให้เกิดความเลื่อมใสในเรื่องของประชาธิปไตย

ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติ หมายความว่า พยายามให้เด็กเกิดทักษะในเรื่องของประชาธิปไตย โดยให้ฝึกปฏิบัติจริงในทุกโอกาสเท่าที่จะทำได้

ในการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน จะต้องเน้นทั้งในกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในทุกโอกาส สำหรับแนวทางของการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย อาจจะกระทำได้ ดังนี้

1. การบริหารกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทำกิจกรรมในรูปแบบของคณะกรรมการ
 2. ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักการระบธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม
 3. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง จะต้องเน้นการสร้างสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งในด้านกายภาพ และด้านบุคคล เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย
 4. ครูควรเป็นทั้งครู พ่อแม่ พี่ และเพื่อนที่ดีของนักเรียน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 5. บุคลิกภาพของครูที่เอื้อต่อการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน ควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความรู้สูงและกว้าง มีความชำนาญและรอบรู้ในการปฏิบัติแบบประชาธิปไตย เข้าใจคน รักเด็ก มีอารมณ์ขัน มีสติ และสุขภาพจิตที่ดี
- ลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เป็นประชาธิปไตย**
- ผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เป็นประชาธิปไตย ควรมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้ (ชยอนันต์ สมุทวณิช, 2523, อ้างในสิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์. 2528)

1. มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง
2. มีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม
3. ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ได้ง่าย
4. มีความรับผิดชอบ
5. รู้จักนำตนเอง
6. ใจกว้างขวาง ไม่อคติ
7. มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ
8. สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี

คณะกรรมการนักเรียน

ความหมายของคณะกรรมการนักเรียน

คณะกรรมการนักเรียน นิสิต นักศึกษา หมายถึง สภาพผู้แทนของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากนักเรียน นิสิต นักศึกษา ภายในสถาบันการศึกษา เพื่อทำหน้าที่แทน สมาชิกในการที่จะพิจารณาถึงความปรารถนา และความต้องการพร้อมทั้งเป็นสื่อกลางที่จะบอกให้ ผู้บริหารและครู อาจารย์ ได้รู้ถึงความต้องการเหล่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ. 2528) คำว่า คณะกรรมการนักเรียนนี้ ปัจจุบันนิยมใช้อย่างแพร่หลายในสถาบันการศึกษา ระดับประถมและมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์ของคณะกรรมการนักเรียน

ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ และวันนอร์ มะทา (2528) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ คณะกรรมการนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อฝึกความรับผิดชอบ และทำให้นักเรียนรู้จักการปกครองตนเองในสังคม ประชาธิปไตย
2. เพื่อเป็นการส่งเสริมนโยบายของโรงเรียน และช่วยกันรักษาระเบียบข้อบังคับของ โรงเรียน
3. เพื่อเป็นแหล่งกลางการจัดกิจกรรมของนักเรียน
4. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี
5. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการวางแผนโครงการดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่นด้วยดี
6. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู – อาจารย์ และนักเรียน
7. เพื่อส่งเสริมความสามัคคี และช่วยให้เกิดความมีน้ำใจต่อหมู่คณะ
8. เพื่อให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย
9. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างของโรงเรียน
10. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
11. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และรู้จักเคารพสิทธิ และ

ความคิดเห็นของผู้อื่น

12. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 13. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อตนเองและสังคม
- บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน**

กรมสามัญศึกษา (2530) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน ดังนี้

1. ให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียนกันเองในบางโอกาส
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน
3. ประสานกับครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ และฝ่ายบริหาร เพื่อป้องกันแก้ไขปัญห
ที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียนส่วนใหญ่

หลักในการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน

ในการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนมีหลักดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา
แห่งชาติ, 2528)

1. นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนครูเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือให้นักเรียน
ปฏิบัติให้ถูกต้องตามรูปแบบการทำงานของระบบประชาธิปไตย และแนะนำให้นักเรียนทำงาน
ในขอบเขตที่เหมาะสมถูกต้อง
2. กระบวนการในการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน ต้องดำเนินการตามระบบประชาธิปไตย
คือ มีการเลือกตั้ง การหาเสียง การลงคะแนนเสียง การตั้งคณะกรรมการ และการทำงานในรูปแบบ
ของคณะกรรมการ แต่อาจจะต่างกันในลักษณะของการทำงาน หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

การประเมินผลงานการปกครองนักเรียน

สำหรับการประเมินผลงานปกครองนั้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะผลสำเร็จ
ของงานปกครองจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาความสำเร็จจากการให้
ความร่วมมือร่วมใจทำงานทุกฝ่ายได้แก่ ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน การ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีของนักเรียนแต่ละคนดีขึ้นหรือไม่ ฝ่ายปกครองได้จัดผู้รับแสดง
ความคิดเห็นจากครู-อาจารย์ผู้เกี่ยวข้องประจำและนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองซึ่งในการประเมินผลงาน
ปกครองนั้น คณะกรรมการนักเรียนและคณะกรรมการฝ่ายปกครองได้ร่วมมือกันประเมินผลงาน
และรายงานผลการปกครองนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบข้อเท็จจริง ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา
เกี่ยวกับการปกครองนักเรียนตลอดจนได้นำผลการประเมินที่ได้ปรับปรุงและพัฒนางานปกครอง
ของโรงเรียนให้ดีขึ้นต่อไป (ณัฐพล เงินใส, 2551)

ส่วนการประเมินผล อานนท์ตรี ประสมสุข (2535) ให้ความหมายการประเมินผล
(Evaluation) หมายถึง การวิเคราะห์ตรวจสอบความก้าวหน้าและความสัมฤทธิ์ของโครงการเป็น
กระบวนการที่บ่งชี้ถึงคุณค่า ทำให้ทราบว่าเมื่อดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด
เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นสารสนเทศประกอบการพิจารณาตัดสินใจต่อไป

De Roche (อ้างใน กิตติพงษ์ วรจำปา, 2536) ได้เสนอหลักการประเมินงานปกครองนักเรียน
ไว้ดังนี้

1. ควรประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายหรือไม่
2. ควรประเมินนักเรียนและผู้ปกครองว่า มีความเห็นต่องานด้านกิจกรรมนักเรียนอย่างไร
3. ควรประเมินค่าใช้จ่ายแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างไร เพียงพอหรือไม่
4. ควรประเมินการใช้จ่ายเงินและเวลาที่ใช้ในงานกิจกรรมนักเรียน ได้ผลคุ้มค่าหรือไม่
5. กิจกรรมใดที่ยังมีปัญหาและควรปรับปรุงงานเสียใหม่ ต้องได้รับความช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ให้มากขึ้น

สรุปได้ว่า การประเมินผลการปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะได้ทราบการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคใดบ้าง จะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พิจิต ฤทธิ์จรูญ (2538) ได้แบ่งประเภทของการประเมินตามเกณฑ์ 4 เกณฑ์ คือ

1. แบ่งตามลำดับเวลาการบริหารโครงการ ได้แก่ การประเมินเป็น 3 ประเภท คือ
 - 1.1 การประเมินก่อนเริ่มงานหรือก่อนนำงานมาปฏิบัติอยู่ในขั้นตอนของการวางแผน
 - 1.2 การประเมินขณะดำเนินการ เพื่อศึกษาความก้าวหน้า
 - 1.3 การประเมินหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลการสรุป
2. แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน
 - 2.1 ประเมินความก้าวหน้าของโครงการ เพื่อตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ดูแล
 - 2.2 การประเมินผลสรุปรวม ประเมินตอนสิ้นสุดโครงการ
3. แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน
 - 3.1 การประเมินบริบทหรือภาวะแวดล้อม
 - 3.2 ประเมินปัจจัยเบื้องต้น
 - 3.3 ประเมินกระบวนการ
 - 3.4 ประเมินผลผลิต
4. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน
 - 4.1 การประเมินที่ยึดเป้าหมาย
 - 4.2 การประเมินที่เป็นอิสระจากเป้าหมาย

การประเมินผลงานปกครองนักเรียนนั้น เป็นกระบวนการที่สำคัญมากประการหนึ่ง

งานต่างๆ ทั้ง 6 งานเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยมีหัวหน้างานวางแผนงานปกครองนักเรียน หัวหน้างานบริหารงานปกครอง หัวหน้างานการส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม หัวหน้างาน การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หัวหน้างานการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและหัวหน้างานการประเมินผลงาน

ปกครองนักเรียน เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของแต่ละงานมีผู้ช่วยอำนวยความสะดวก
ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกประสานงานกำกับดูแลและควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพโดยทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆนอกเหนือจากทีมงานฝ่าย
ปกครองเนื่องจากการปกครองดูแลนักเรียนนั้นต้องถือว่าเป็นงานของครูทุกคนในโรงเรียน
และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

หลักการและกิจการมการบริหารงานปกครอง

การปกครองนักเรียนถือว่าเป็นภาระของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนตลอดจนถึงชุมชน
ที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนจึงได้จัดวางโครงการงานกิจกรรมต่างๆเพื่อสนองต่อการพัฒนานักเรียนโดย
มุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักรับผิดชอบ รู้จักแก้ปัญหา รักความสะอาด มีระเบียบวินัย
มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญู ขยัน ประหยัด รู้จักเหตุและผลซึ่งเป็นความมุ่งหวังของ
หลักสูตรโรงเรียนและกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นโรงเรียนจึงกำหนดให้ฝ่าย
การปกครองเป็นฝ่ายที่รับผิดชอบดำเนินงานและประสานงานการปลูกฝังเสริมสร้างพฤติกรรม
ให้นักเรียนเป็นคนที่มีระเบียบวินัย มีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมอันดีงาม
ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากครู-อาจารย์ ผู้ปกครองชุมชนและนักเรียนเองก็ต้องพร้อม
ที่จะรับการพัฒนาตนเองด้วยเช่นกัน (โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย, 2540)

ส่วน ดนัย ไชยวงศ์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า หลักการปกครองนักเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพต้อง
สามารถป้องกันมิให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และถ้านักเรียนมีความประพฤติ
ออกนอกกลุ่มนอกทางต้องหาทางแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติตาม
ค่านิยมของไทยและต้องสามารถเสริมความประพฤติที่ดีให้พัฒนายิ่งขึ้นหลักการปกครองที่นิยมใช้
มี 2 ประการ คือ

1. หลักการควบคุม คือ การที่โรงเรียนใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเป็นเครื่องมือที่ใช้ควบคุม
พฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนดไว้เมื่อมีผู้กระทำความผิดจะมีการลงโทษ
2. หลักการพัฒนาส่งเสริม คือ การที่โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ
ที่จะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ส่งเสริมความถนัด ความสามารถ
พิเศษที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีแรงจูงใจที่จะประพฤติดี

กิจกรรมงานปกครองนักเรียน

ย่อมเป็นที่ตระหนักกันดีว่า เมื่อสถานศึกษารับนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาแต่ละแห่ง
เรียบร้อยแล้ว จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาแก่นักเรียน
ทั้งในและนอกโรงเรียน ให้ครบถ้วนตามกระบวนการแบบองค์รวมที่ยึด “คน”

เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อพัฒนาให้มีชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข สามารถดำเนิน ชีวิตอย่าง มีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและ พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความ คิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 : 3-5) และ เพื่อเสริมสร้างให้การจัดการศึกษาสมบูรณ์ สอดรับกับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 24 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันมุ่งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้วยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น จนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้บรรลุ ยังประสิทธิผลที่กำหนดเป็นเป้าหมาย ของงานกิจการนักเรียนอย่างแท้จริง สถานศึกษาจึงการจัด กิจกรรมนักเรียนที่เป็นประโยชน์ แก่นักเรียน อันจะช่วยให้ นักเรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะและ ประสิทธิภาพที่เป็นประโยชน์ แก่ตนเองต่อไป

ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

ดังได้กล่าวในเบื้องต้นแล้วว่า การจัดการศึกษาให้บรรลุยังผลสัมฤทธิ์จนบังเกิด ประสิทธิภาพ แก่นักเรียนโดยตรงนั้น จำต้องอาศัยการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เพราะนอกจาก จะกระตุ้นความ สนใจไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายแล้ว ยังส่งเสริมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายว่า “การที่ผู้เรียนปฏิบัติการ อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้” เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการ พัฒนาตนเองและสั่งสมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ ต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน จึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบ การสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนในหลากหลายวิธี ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการ ปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 36-37)

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบ แก้ปัญหาแบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ
2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ แบบการเรียนรู้ ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัด การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้ว่าที่ การอภิปรายการระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มคิว การประชุมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้น คู่คิดการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร บทบาทสมมติ

6. เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิด ร่วมมือแข่งขันหรือกลุ่มสืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบเล่าเรื่อง (STORY LINE) และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (PROBLEM-SOLVING)

ดังนั้น กิจกรรม คือ สิ่งที่หน่วยงานหรือสถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานหรือผู้เรียน ในสถานศึกษานั้นๆ ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในเชิงสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้านรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนาผู้เรียนด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองสร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความสุขมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ความชำนาญทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน สามารถจำแนกกิจกรรมตามแนวที่ นักเรียนได้เข้ามามีบทบาทและร่วมกิจกรรมออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (ดำรง ประเสริฐกุล, 2542)

1. **กิจกรรมนอกหลักสูตร** เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน แต่เป็นกิจกรรมเสริมที่จัดให้นักเรียนเป็นการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งได้แก่

1. กิจกรรมการปฐมนิเทศ - ปัจฉิมนิเทศ
2. กิจกรรมหน้าเสาธง และการออกกำลังกายหน้าเสาธง
3. กิจกรรมโฮมรูม
4. กิจกรรมกีฬาภายใน

5. กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
6. กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และชุมชน
7. กิจกรรมเสริมสร้างรายได้ระหว่างเรียน
8. กิจกรรมสถานักเรียนและคณะกรรมการนักเรียน

2. กิจกรรมในหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมและเลือกเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

2.1 กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมบังคับในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งต้องเรียนตามเพศและความสมัครใจ

2.2 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา โรงเรียนสามารถเลือกจัดได้ตามความต้องการของนักเรียนและตามความพร้อมของ โรงเรียน กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่

- 2.2.1 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ
- 2.2.2 กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร
- 2.2.3 กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์
- 2.2.4 กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- 2.2.5 กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 2.2.6 กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
- 2.2.7 กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
- 2.2.8 กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่างๆ ในหลักสูตร
- 2.2.9 กิจกรรมกีฬา
- 2.2.10 กิจกรรมนันทนาการ
- 2.2.11 กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
- 2.2.12 กิจกรรมทัศนศึกษา
- 2.2.13 กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และ รักษาดินแดน (สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย)

3. กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน โดยหมุนเวียนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในกิจกรรมเหล่านั้น ให้ครบตามความต้องการและความจำเป็น โดยจัดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

4. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามความสนใจ ความสมัครใจ ความจำเป็น โดยมีผู้บริหาร โรงเรียน อาจารย์ ที่ปรึกษาหรือบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องคอยดูแล ใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมใน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค ส่วนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ได้กำหนด คาบเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

นอกจากนี้ พนัส หันนาคินทร์ (2524) ได้จำแนกประเภทของกิจกรรม นักเรียนไว้ว่า ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการประชุม กิจกรรมชุมนุมหรือ ชมรม กิจกรรมที่กระทำนอกโรงเรียน กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี กิจกรรมเกี่ยวกับการละครและการพูดคุยในที่สาธารณะ กิจกรรมสังคม สงเคราะห์ และกิจกรรม โฮมรูม

อนึ่ง Glatthorn และ Spencer (1986) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนักเรียนที่ สมบูรณ์แบบว่า ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมด้านกีฬา ประกอบด้วยการจัดกีฬา 2 ประเภท คือ การแข่งขันกีฬา ระหว่างโรงเรียนต่างๆ กับกีฬาภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มี ความสามารถทางกีฬาได้แสดงความสามารถของตนให้ปรากฏ ทั้งยังสมานสามัคคีแสดงถึงความ เป็นหมู่คณะ เดียวกันของนักเรียนอื่นๆ ทั้งโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น โดยชนิดของกีฬาที่จะแข่งขัน ในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน ได้แก่ บาสเกตบอล ฟุตบอล วอลเลย์บอล เทนนิส เปตอง เป็นต้น

2. กิจกรรมพิธีการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการประชุมและกิจกรรมทางสังคมใน รูปแบบต่างๆ ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง อันเป็นการเสริมสร้าง ประสพการณ์ที่มีคุณค่า เนื่องจากเป็นกิจกรรมทางสังคมที่จะช่วยให้เด็กที่ขาดแคลน หรือขี้อาย ให้สามารถเข้าร่วมงานกับเพื่อนๆ ได้ตามความสามารถของตนเอง

3. กิจกรรมกลุ่มสนใจ หมายรวมถึงกิจกรรมชนิดต่างๆ เช่น กิจกรรมของชุมนุม (ชมรม) ต่างๆ กิจกรรมของกลุ่มการพิมพ์ กิจกรรมของชุมนุมการละคร กิจกรรมชมรมดนตรี เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถตามความสนใจ ในการร่วม กิจกรรมอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุที่กิจกรรมนักเรียนที่จะจัดขึ้นนั้นมีอยู่มากมาย จึงได้มีการแบ่งประเภท ของ กิจกรรมนักเรียนไว้ออกไปอีกมากมายดังเช่น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520) ได้แยกประเภท ของกิจกรรมนักเรียนออกได้ ดังนี้

1. กิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนปกครองกันเอง เช่น สถานักเรียน องค์การนิสิต สภา นิสิต เป็นต้น
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ชุมนุมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมนุม อนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การณรงก์เพื่อทำความสะอาดถนนหนทาง การพัฒนาวัด ลูกเสือ อนุชาชาด เป็นต้น

3. กิจกรรมทางศาสนา เช่น กิจกรรมทางพุทธศาสนา กิจกรรมทางศาสนาอื่นๆ
4. กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติไทย กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีของท้องถิ่นและของประเทศ กิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์
5. กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาและกรีฑา เช่น การแข่งขันกีฬาสี กีฬาระหว่างชั้น หรือ กีฬาระหว่างโรงเรียน
6. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและการแสดงละคร เช่น ปาฐกถาและโต้วาที การแสดง ละคร เป็นต้น
7. กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีสากล วงดุริยางค์ เป็นต้น
8. กิจกรรมทางวิชาการ ได้แก่ ชุมนุมทางวิชาการต่างๆ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมสังคมศึกษา เป็นต้น
9. กิจกรรมเกี่ยวกับความสนใจพิเศษ เช่น วิทยุ การถ่ายรูป การสะสมแสตมป์ เป็นต้น
10. กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น ชุมนุมหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์รายเดือน หนังสือรุ่น เป็นต้น
11. กิจกรรมเกี่ยวกับโฮมรูม
12. กิจกรรมเกี่ยวกับทัศนศึกษาหาความรู้นอกโรงเรียน
13. กิจกรรมเกี่ยวกับการประชุม เช่น การประชุมของโรงเรียน การเชิญวิทยากรมา บรรยาย เป็นต้น

Baughman (อ้างใน สมพิศ โห้งาม, 2548) ได้จำแนกประเภทของกิจกรรมนักเรียนไว้ 10 ประการ คือ

1. สภานักเรียน (Student Council)
2. ชุมนุม (Clubs)
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (Publication)
4. การแสดงนิทรรศการทางศิลปะ (Art Exhibition)
5. การแสดงละคร (Drama)
6. การแสดงดนตรี (Music)
7. การทัศนจาร (Sight Seeing Excursion)
8. การกีฬาและกรีฑา (Sport and Athletics)
9. การประชุม (Assembly)
10. การสังคมสงเคราะห์ (Social Welfare)

นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว ยังมีกิจกรรมนักเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. กิจกรรมลูกเสือหรืออนุภาษาด หรือเนตรนารี
2. กิจกรรมทางศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
4. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
5. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
8. กิจกรรมทัศนศึกษา
9. กิจกรรมนันทนาการ
10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่างๆ ในหลักสูตร

กิจกรรมทั้ง 10 ประการนี้ แต่ละประเภทโรงเรียนอาจแยกจัดเป็นกิจกรรมย่อยได้อีก

หลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ อาจแยกจัดเป็นชุมนุม ยุวกสิกร การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่ง อาจจัดกิจกรรมไม่เหมือนกันมากนัก้อย ต่างกันตามสภาพของโรงเรียน และความพร้อมทางด้านทรัพยากร กิจกรรมที่นิยมจัดกัน บ่อยๆ ในโรงเรียน ได้แก่ สภานักเรียน ชุมนุม นิทรรศการ การประชุม การแสดงละคร และดนตรี ทัศนจร กีฬา สิ่งตีพิมพ์ และการสังคมสงเคราะห์ ซึ่งจะนำมากล่าวในโอกาส ต่อไป

หลักการจัดกิจกรรมนักเรียน

การจัดกิจกรรมนักเรียนจัดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนานักเรียน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนสามารถพัฒนาสมรรถพัฒนาในตนเอง ให้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะความเชี่ยวชาญ ทั้งในด้านวิชาการและในด้านกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสนใจเข้า ร่วมในกิจกรรมนั้นๆ จนกระทั่งสำเร็จการศึกษากลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่สามารถมีส่วนร่วม ร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้เป็นอย่างดีและเต็มกำลังความสามารถ ดังนั้น การจัดกิจกรรมต่างๆ แก่นักเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในอันที่จะพัฒนานักเรียนให้บรรลุผล สัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จักต้องวางแผนและกำหนด หลักการจัดกิจกรรมนักเรียนให้เป็นระบบและรอบคอบ อันก่อปร ไปด้วยหลักการ จัด กิจกรรมนักเรียนดังต่อไปนี้ (กรรณิกา พนัสอำพล, 2535)

1. กิจกรรมแต่ละประเภทที่จัดให้มีขึ้นในโรงเรียน ควรมีการกำหนดความหมาย และความมุ่งหมายไว้ชัดเจนและเขียนไว้ให้เป็นหลักฐาน โดยการทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ที่ปรึกษาและคณะนักเรียน ในการกำหนดความมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละประเภท

2. วางระเบียบกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยกำหนดว่านักเรียน จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน คนละจำนวนเท่าไร เช่น อย่างน้อย 1 กิจกรรม และ ไม่เกิน 3 กิจกรรม หรือ อย่างน้อย 2 กิจกรรม และไม่เกิน 3 กิจกรรม เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมนักเรียนทุกกิจกรรมต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาการของเด็กนักเรียนเป็นสำคัญ โดยนักเรียนจะเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ใช่มุ่งเพื่อความสะดวกของครูหรือผู้บริหาร

4. ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่า ภารกิจของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำให้คำปรึกษา หรือ บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเป็นการปฏิบัติงานปกติของครู โดยสามารถที่จะคิดเป็นชั่วโมงการสอนเพิ่มขึ้นจากการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้อง วางกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน เช่น การร่วมกิจกรรม 1 วัน คิดเป็นชั่วโมงการสอน 2-4 ชั่วโมง เป็นต้น

5. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการพิจารณากิจกรรมต่างๆ ว่าจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติ ในกรณีที่เห็นว่ากิจกรรมบางกิจกรรมได้ผลไม่คุ้มค่างบเวลาและทุนที่จะต้องเสียไป

6. การกำหนดชนิดและประเภทของกิจกรรมว่า จะจัดกิจกรรมอะไรประเภทใดให้ได้ สัมพันธ์กับจำนวนนักเรียน และความต้องการของนักเรียน เพราะโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมี จำนวนนักเรียนไม่เท่ากัน จึงควรอยู่ในดุลยพินิจของผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาถึงการเลือก กิจกรรมและ ชนิดของกิจกรรมที่จะจัดเป็นสำคัญด้วย

7. คำนึงถึงเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรมว่า จะเป็นผลดีผลเสียแก่นักเรียนหรือไม่ เวลาที่ใช้จัดกิจกรรมนักเรียนที่อาจทำได้ คือ

7.1 ก่อนหรือหลังเวลาเรียน

7.2 กำหนดขอบข่ายของวันใดวันหนึ่งเป็นวันเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ภาคบ่าย ของวันพุธ

7.3 วันหยุดราชการ

สำหรับสถานที่ในการจัดกิจกรรม ถ้าสามารถจะจัดภายในบริเวณโรงเรียนหรือ บริเวณใกล้เคียงได้จะทำให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย และสนุกสนาน

8. เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมนักเรียน เพราะนักเรียนของเราต้องอาศัยเงินจากผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองเศรษฐกิจไม่ดีฐานะทางการเงินก็จะไม่ดีด้วย ฉะนั้นกิจกรรมที่จัดจึงไม่ควรจะให้กระทบกระเทือนเกี่ยวกับเรื่องการเงินของ ผู้ปกครองมากนักจะทำให้ขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

9. โรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องควบคุมดูแลและแนะนำเกี่ยวกับการเงิน การพัสดุ และ การบัญชีของกิจกรรมทุกประเภท โดยผู้บริหารอาจจะมอบให้ครูอาจารย์ช่วยกันรับผิดชอบ แต่การทำบัญชีควรเป็นนักเรียน โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา

10. ควรจะมีการประเมินผลในการจัดกิจกรรมทุกประเภท ทุกชนิด เพื่อจะได้ นำมาเป็น ข้อมูลในการจัดครั้งต่อไป ทั้งนี้การประเมินผลจะทำให้ได้รับประโยชน์ทั้งโรงเรียน และตัวนักเรียน โดยจะประเมินทั้งวิธีการดำเนินการจัด ชนิดของกิจกรรม รวมทั้งครูอาจารย์ ที่ปรึกษากิจกรรมนั้นๆ ด้วย

การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน

โดยทั่วไปแล้วสถานศึกษาหรือโรงเรียนทุกแห่ง จำเป็นต้องดูแลการจัดกิจกรรม นักเรียน ให้เหมาะสม น่าสนใจ และเป็นประโยชน์แก่นักเรียนให้มากที่สุด เพื่อเสริมสร้าง ทักษะและ กระบวนการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ให้นักเรียนคิดเป็น รู้จักที่จะเลือกปฏิบัติ ตนเองให้ เหมาะสมกับสังคมแวดล้อม รู้จักควบคุมตนเอง ทนสมัย ทนเหตุการณ์ ทนโลก ทนเทคโนโลยี สามารถใช้สติปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้ (แผนการศึกษาแห่งชาติ : 6) และ เพื่อให้กิจกรรมนักเรียน บรรลุผลสัมฤทธิ์ข้างต้น โรงเรียนจึงควรยึดหลักการจัดกิจกรรมใน โรงเรียนดังต่อไปนี้ (ดำรง ประเสริฐกุล : 33-34)

1. กิจกรรมต่างๆ จะต้องอยู่ในความดูแลของโรงเรียน โดยมีครูอาจารย์ทำหน้าที่ ให้ คำปรึกษาแนะนำ
2. การจัดกิจกรรมจะต้องยึดถือปรัชญาและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเป็น หลักสำคัญ
3. การจัดกิจกรรมใดๆ จะต้องไม่มีผลเสียต่อการเรียนการสอนของนักเรียน
4. การจัดกิจกรรมจะต้องยึดหลักการจัดกิจกรรมเพื่อนักเรียน ผู้บริหาร และครู อาจารย์มี หน้าที่ให้คำปรึกษาและคอยควบคุมดูแล
5. การจัดกิจกรรมจะต้องยึดหลักประชาธิปไตย ให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิด กล้า ตัดสินใจ และช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการยิ่งขึ้น กรมสามัญศึกษา (2533) จึงได้ กำหนดขอบเขตของ กิจกรรมนักเรียน โดยให้โรงเรียนควรเสนอแนะให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม กิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ แล้วให้นักเรียนรวมกลุ่มเป็นกิจกรรมต่างๆ ในรูปของ ชุมนุม ชมรม กลุ่ม หรืออื่นๆ ก็ได้ โดยกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้แก่

1. กิจกรรมเสริมอาชีพ อาจแยกเป็น ชุมนุมซ่อมจักรยาน ชุมนุมขายของที่ระลึก ชุมนุม ตัดผม ฯลฯ
2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร อาจแยกเป็น ชุมนุมไม้ดอกไม้ประดับ ชุมนุมเพาะ เห็ด ชุมนุมเลี้ยงไก่กระทง ฯลฯ

3. กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์ อาจแยกเป็น สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์
 4. กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อาจแยกเป็น ชุมนุมทอผ้า ชุมนุมช่างเชื่อม โลหะแผ่น
ชุมนุมช่างรูปพรรณ ฯลฯ
 5. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม อาจแยกเป็น ชุมนุมพุทธศาสน์ ชุมนุม
การเล่นพื้นเมือง ชุมนุมดนตรีไทย ชุมนุมนานาชาติ ฯลฯ
 6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย อาจแยกเป็น ชุมนุมส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
ชุมนุมประดิษฐ์วัสดุจากท้องถิ่น
 7. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด อาจแยกเป็น ชุมนุมนักอ่าน ชุมนุมสะสมหนังสือเก่า ฯลฯ
 8. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่างๆ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุม
ภาษาอังกฤษ ฯลฯ
 9. กิจกรรมกีฬา อาจแยกเป็น ชุมนุมฟุตบอล ชุมนุมกีฬาในร่ม ชุมนุมกีฬา
พื้นเมือง ฯลฯ
 10. กิจกรรมนันทนาการ อาจแยกเป็น ชุมนุมละคร ชุมนุมผู้นิยมหมอลำ ชุมนุม กลองยาว
ชุมนุมดนตรี ฯลฯ
 11. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม อาจแยกเป็น ชุมนุมอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม
ชุมนุมตาวีเศษ ชุมนุมปาร์กน้ำ ฯลฯ
 12. กิจกรรมทัศนศึกษา อาจแยกเป็น ชุมนุมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ชุมนุมท่องเที่ยวไทย ฯลฯ
- สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนนั้นต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม
น่าสนใจ และเป็นประโยชน์แก่นักเรียนให้มากที่สุด เพื่อเสริมสร้าง ทักษะและกระบวนการคิด
วิเคราะห์และสร้างสรรค์

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมนักเรียน

1. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การจัดชุมนุมวิชาการต่างๆ ย่อมให้ประโยชน์
ทางด้านวิชาการทั้งผู้จัดและนักเรียน ช่วยให้ความรู้ขยายกว้างขวางขึ้น
2. ช่วยพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษของผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนจะช่วย
พัฒนาทักษะต่างๆ ของผู้เรียน
3. เพื่อเป็นบริการให้แก่โรงเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่
โรงเรียน ปลุกฝังให้นักเรียนรักโรงเรียน
4. เพื่อเป็นบริการแก่สังคม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ฯลฯ
5. เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคมและพักผ่อน นอกจากนักเรียนจะได้สร้างความสัมพันธ์กับ
คนอื่น ด้วยการทำงานเป็นกลุ่มแล้วยังทำให้ได้มีการสนทนากันอีกด้วย

6. เพื่อส่งเสริมการกีฬา นักเรียนมีโอกาสเลือกเล่นกีฬาที่ถนัดและสนใจได้ตามใจชอบ การจัดกิจกรรมนักเรียนยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับได้อย่างชัดเจน ดังพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นได้ดังต่อไปนี้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และยังเป็นการพัฒนาความสามารถพิเศษของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน

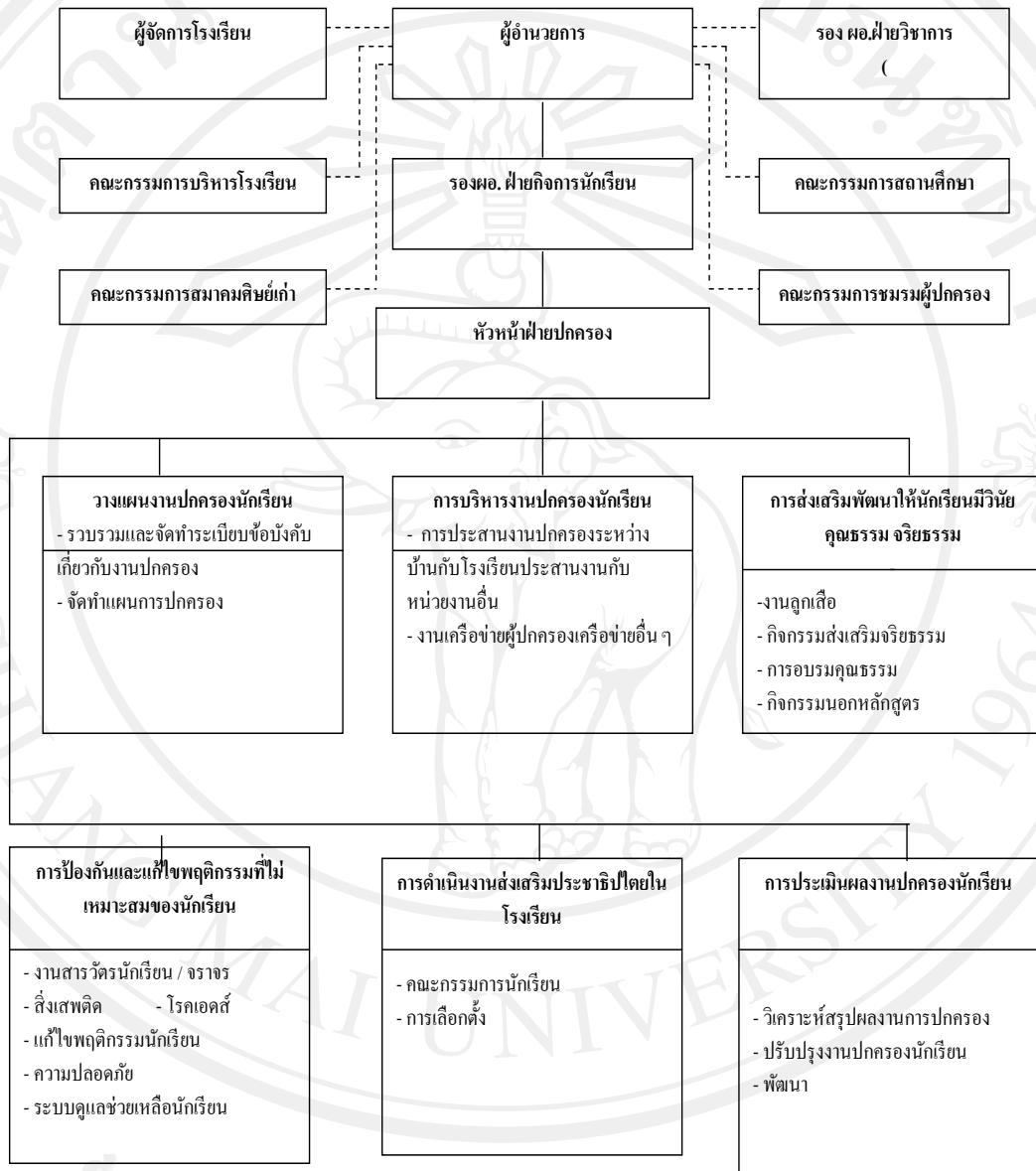
แนวคิดในการจัดกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนส่วนใหญ่สามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) การดำเนินการเรียนการสอน การวางแผน กิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดจุดประสงค์ การกำหนดวิธีการเรียนรู้ พร้อมทั้งควบคุม พฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการประเมินผล เพื่อแสดงศักยภาพและความศักดิ์สิทธิ์ของ ตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความยำเกรงและพยายามที่จะจดจำการสอนของครูให้ได้มาก วิธีการนี้ เป็นวิธีการดั้งเดิม ซึ่งเสริมให้ตัวครูเป็นผู้มีบทบาท อันเจียบขาด ผู้เรียนจะต้องเชื่อฟังและจดจำ

2. นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ผู้เรียนสามารถร่วมกันจัดกิจกรรมด้วย ตนเอง โดยมีครูคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามัคคี รู้วิธีที่ จะร่วมมือกัน ตามระบอบประชาธิปไตย รับผิดชอบร่วมกัน และมีโอกาสแสดงออกในด้านความสามารถ อย่างเสรี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นอย่างมาก

โครงสร้างการบริหารงานปกครองนักเรียน โรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ

แผนภูมิ 1 โครงสร้างการบริหารงานปกครองนักเรียน โรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ

ที่มา : คู่มือสารวัตรนักเรียน โรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ , 2550.

โรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความประพฤติดีแต่ยากจน ได้แบ่งการบริหารงานปกครองนักเรียนที่ต้องปฏิบัติอยู่ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านงานวางแผนปกครองนักเรียน ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 รวบรวมและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานปกครอง
 - 1.2 จัดทำแผนงานปกครอง
2. ด้านงานการบริหารการปกครองนักเรียน ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 การประสานงานปกครองระหว่างบ้านกับโรงเรียน และประสานกับหน่วยงานอื่นๆ
 - 2.2 งานเครือข่ายผู้ปกครองและเครือข่ายอื่นๆ
3. ด้านงานการส่งเสริมพัฒนาให้กับนักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1 งานลูกเสือ
 - 3.2 งานกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม
 - 3.3 การอบรมคุณธรรม
 - 3.4 กิจกรรมนอกหลักสูตร
4. ด้านงานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 4.1 งานสารวัตรนักเรียน/จราจร
 - 4.2 สิ่งเสพติด
 - 4.3 ไรค์เอคส์
 - 4.4 แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน
 - 4.5 ความปลอดภัย
 - 4.6 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ด้านงานการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 5.1 คณะกรรมการนักเรียน
 - 5.2 การเลือกตั้ง
6. ด้านงานการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้
 - 6.1 วิเคราะห์สรุปผลงานการปกครอง
 - 6.2 ปรับปรุงงานปกครองนักเรียน
 - 6.3 พัฒนางานปกครองนักเรียน

สรุปได้ว่า แผนการปฏิบัติงานตามการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯนี้ สามารถแยกย่อยงานแต่ละด้านออกเป็น ส่วน ๆ และแบ่งหน้าที่ให้บุคลากรแต่ละคน แต่ละด้าน ให้รับผิดชอบในการลงมือปฏิบัติโดยที่ผู้บริหารเป็นผู้กำกับติดตาม ประเมินผล

งานสารวัตรนักเรียน ประจำโรงเรียนเมตตาศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ

สารวัตรนักเรียน คือ ผู้มีหน้าที่สอดส่อง ดูแล ความประพฤติของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เมื่อพบนักเรียนที่กระทำความผิดต่างๆ ให้รายงานความประพฤติ และรายละเอียดของนักเรียนที่ทำความผิดต่อครู อาจารย์ โดยบันทึกลงสมุดบันทึกสารวัตรนักเรียนที่ฝ่ายปกครอง

หน้าที่และความรับผิดชอบของสารวัตรนักเรียน

1. สอดส่องและดูแลความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน เช่น การแต่งกาย การรักษาความสะอาด การเข้าแถว นักเรียนที่ประพฤติตนผิดระเบียบ เช่น แต่งกายไม่เรียบร้อย มีความประพฤติไม่เหมาะสม ทิ้งขยะไม่ถูกที่ ฯลฯ ให้ตักเตือนก่อน ถ้าตักเตือนแล้วไม่แก้ไข ประพฤติผิดซ้ำ ให้แจ้งฝ่ายปกครอง
2. นักเรียนที่มีสิ่งเสพติด หรือเสพลิงเสพลิดนั้น รวมทั้งเป็นผู้ขายด้วย รวมทั้งการเล่นพนัน มีสื่อลามก พกอาวุธ ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ลักทรัพย์ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ให้สารวัตรนักเรียนแจ้งฝ่ายปกครอง
3. ช่วยเหลือครู อาจารย์ดูแลการเข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
4. ในขณะที่สารวัตรนักเรียนอยู่นอกบริเวณโรงเรียน หากพบนักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือเข้าไปในสถานที่อันไม่เหมาะสมในชุดนักเรียน ให้สารวัตรนักเรียนจดรายละเอียดแจ้งฝ่ายปกครอง

5. ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียนช่วงมีงานกิจกรรม

วิธีการทำงานของสารวัตรนักเรียน

1. ให้ฝ่ายปกครองออกบัตรประจำตัวสารวัตรนักเรียน เพื่อเป็นเครื่องบ่งบอกสถานะ และในขณะปฏิบัติงานเป็นทีมให้ติดสัญลักษณ์บ่งบอกให้นักเรียนทั่วไปรู้ว่าเป็นสารวัตรนักเรียน
2. ตอนเช้าช่วยครู อาจารย์ควบคุมดูแลการเข้าแถวเคารพธงชาติให้เป็นระเบียบ
3. สอดส่องดูแลความประพฤตินักเรียน หากพบนักเรียนประพฤติผิด ให้แจ้งฝ่ายปกครอง
4. ให้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียนในวันที่โรงเรียนมีงานกิจกรรมจนกระทั่งกิจกรรมสิ้นสุด

โครงสร้างการทำงานของสารวัตรนักเรียน

เพื่อให้การทำงานของสารวัตรนักเรียนเป็นไปอย่างเรียบร้อย จึงควรมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานออกเป็นฝ่ายๆ จะทำให้สารวัตรนักเรียนแต่ละคนไม่ต้องรับผิดชอบงานหนักจนเกินไป และเป็นการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยฝ่ายต่างๆ ต่อไปนี้ได้มาจากการคัดเลือกสารวัตรนักเรียนทั่วไปที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี (ยกเว้นหัวหน้าสารวัตรนักเรียน ในกรณีมาจากบุคคลภายนอกสารวัตรนักเรียน) โครงสร้างที่จำเป็นของสารวัตรนักเรียนมีดังนี้

หัวหน้าสารวัตรนักเรียน มีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานของสารวัตรนักเรียนทั้งหมด เป็นผู้ประสานงานกับครู กรรมการนักเรียน หน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องใช้ผู้นำติดต่อ แล้วยังงานที่ได้รับมอบหมายไปแจ้งสารวัตรนักเรียนทุกคนทราบต่อไป คอยตรวจสอบการทำงานของฝ่ายต่างๆ ภายในสารวัตรนักเรียนว่าทำงานตามที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ สำรวจชีวิตความเป็นอยู่ของสารวัตรนักเรียนแต่ละคนว่ามีปัญหาหรือไม่ และวางแผนพัฒนาสารวัตรนักเรียนให้ดีขึ้นในระยะยาว

รองหัวหน้าสารวัตรนักเรียน ประกอบด้วยรองหัวหน้าสารวัตรนักเรียน 2 คน มีหน้าที่รักษาการณ์ดูแลงานเวลาหัวหน้าสารวัตรนักเรียนไม่อยู่ ช่วยเหลือหัวหน้าสารวัตรนักเรียน ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายต่างๆ ภายในสารวัตรนักเรียน ส่วนมากงานของรองหัวหน้าจะเน้นดูแลภายในมากกว่า ซึ่งต่างจากหัวหน้าสารวัตรฯ ที่จะเน้นติดต่อภายนอกกับครู ประธานนักเรียน และหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ นอกเสียจากหัวหน้าสารวัตรนักเรียนไม่อยู่ รองหัวหน้าสารวัตรนักเรียนจะปฏิบัติหน้าที่แทน

ฝ่ายวิทยุสื่อสาร รับผิดชอบดูแลอุปกรณ์วิทยุสื่อสาร และการใช้วิทยุสื่อสารเป็นหลัก ทุกวัน หลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน หรือเลิกเรียนแล้วฝ่ายวิทยุสื่อสารต้องตรวจสอบวิทยุสื่อสารว่า สารวัตรนักเรียนที่นำวิทยุสื่อสารไปใช้นั้นนำวิทยุสื่อสารมาคืนที่ห้องฝ่ายปกครองตามเดิมหรือไม่ คอยดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์ไม่ให้ชำรุด หากชำรุดให้แจ้งอาจารย์ผู้ดูแลเพื่อหาอุปกรณ์ชิ้นใหม่มาใช้แทน

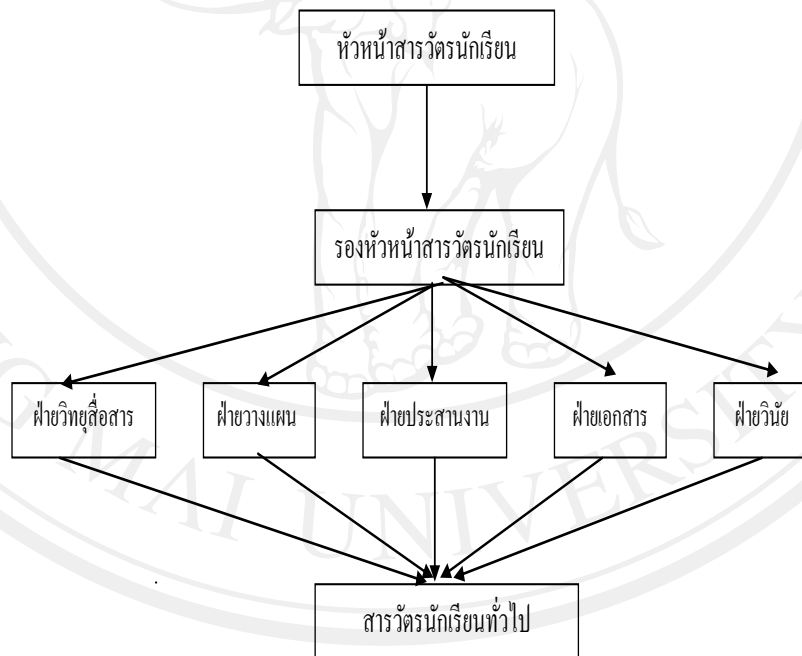
ฝ่ายวางแผน คอยตรวจสอบงานกิจกรรมโรงเรียนว่ามีงานกิจกรรมใดที่สารวัตรนักเรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แล้วจึงวางแผนการทำงานของสารวัตรนักเรียนให้สอดคล้องกับงานกิจกรรม ตรวจสอบการทำงานและพฤติกรรมของสารวัตรนักเรียนแต่ละคน เมื่อพบการทำงานหรือพฤติกรรมมีปัญหาให้นำมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขต่อไป หากครูมอบหมายงานใดให้สารวัตรนักเรียนปฏิบัติ ฝ่ายวางแผนต้องนำมาขบคิดและวางแผนแนวทางในการปฏิบัติให้สารวัตรนักเรียน จากนั้นจึงนำเสนอที่ประชุมและหัวหน้าสารวัตรนักเรียนต่อไป

ฝ่ายประสานงาน และประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ประสานงานกับครูฝ่ายต่างๆ เช่น ห้องโสตทัศนศึกษา วิทยุทัศน์ สวัสดิการ เพื่อขออำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์และสถานที่สำหรับ

การปฏิบัติงานหรือภารกิจ เมื่อสารวัตรนักเรียนมีงานต้องปฏิบัติหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ฝ่ายประสานงานต้องส่งหนังสือหรือเอกสารแจ้งครูฝ่ายต่างๆ และบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป รวมทั้งมีหน้าที่คอยประสานสัมพันธ์งานของสารวัตรนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ ให้บุคคลเหล่านั้นทราบอย่างทั่วถึง

ฝ่ายเอกสาร มีหน้าที่จัดทำเอกสาร หนังสือราชการ หนังสือขออนุมัติโครงการ บันทึกผลการประชุม และรายงานการปฏิบัติงาน ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของสารวัตรนักเรียน คอยจัดเก็บเอกสารดังกล่าวไว้ในแฟ้มเอกสารของสารวัตรนักเรียน

ฝ่ายวินัย ตรวจสอบพฤติกรรมและการทำงานของสารวัตรนักเรียนแต่ละคนว่า ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ ประพฤติตนผิดกฎสารวัตรนักเรียนหรือไม่ รับผิดชอบงานด้านการรายงานตัวเพื่อทำงานของสารวัตรนักเรียนแต่ละคน

แผนภูมิ 2 แสดงโครงสร้างการทำงานของสารวัตรนักเรียน

ที่มา : คู่มือสารวัตรนักเรียนโรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ , 2550.

สรุปได้ว่า สारวัตรนักเรียนโรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ นอกจากจะมีหัวหน้า และรองหัวหน้าสารวัตรนักเรียนแล้ว ยังได้แบ่งหน้าที่การทำงานออกอีก 6 ฝ่าย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ สารวัตรนักเรียนไม่ทำงานหนักจนเกินไป

การสมัครคัดเลือกเป็นสารวัตรนักเรียน

ผู้ที่ที่จะสมัครเป็นสารวัตรนักเรียนได้ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. GPA สะสม ไม่ต่ำกว่า 2.00
2. มีความประพฤติดี ไม่เคยมีบันทึกการทำผิดกฎโรงเรียน
3. มีความเต็มใจเป็นสารวัตรนักเรียน
4. ต้องสอบข้อเขียน สอบสมรรถภาพ และสอบสัมภาษณ์
5. กรณีอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสารวัตรนักเรียน

ขั้นตอนของการสมัครเป็นสารวัตรนักเรียน

1. ขอใบสมัครเป็นสารวัตรนักเรียนได้ที่หัวหน้าสารวัตรนักเรียน ฝ่ายวินัย ฝ่ายเอกสาร หรือห้องฝ่ายปกครอง
2. สอบสมรรถภาพ ได้แก่ วิ่ง 2 รอบสนามฟุตบอลแบบจับเวลา (วัดความเร็วในการวิ่ง) และสอบวิดพื้น หรือลูกนั่ง (ขึ้นอยู่กับผู้คุมสอบ)
3. สอบข้อเขียน (คะแนนรวม 30 คะแนน) เป็นข้อสอบปรนัย 10 คะแนน และข้อสอบ อัตนัย 20 คะแนน โดยคะแนนรวมที่ได้ต้องไม่ต่ำกว่า 10 คะแนน
4. สอบสัมภาษณ์โดยสารวัตรนักเรียน ม.3

การสอบวัดความสามารถสารวัตรนักเรียน

จัดขึ้นเมื่อพบว่าคุณภาพของสารวัตรนักเรียนลดลงหรือเพื่อประเมินคุณภาพและหา แนวทาง การพัฒนาสารวัตรนักเรียน โดยจะจัดทดสอบในวันสัมมนาสารวัตรนักเรียนประจำ ภาคการเรียน รายละเอียดการสอบพอสังเขป มีดังนี้

1. กิจกรรมฐาน (ภาคปฏิบัติ) โดยวัดทักษะต่างๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ความสามัคคี ความเป็นผู้นำ ความเสียสละ

2. การนำความรู้ทางวิชาการ ไปใช้ (ภาคทฤษฎี) โดยการนำเสนอผลงาน และการสาธิต

กิจกรรมของสารวัตรนักเรียนในรอบปี

ในแต่ละปีการศึกษานั้น นอกจากงานและภารกิจประจำของสารวัตรนักเรียนแล้ว สารวัตร นักเรียนยังมีจัดกิจกรรมภายในเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในการทำงาน ตลอดจนให้ความรู้แก่ สารวัตรนักเรียนทั้งด้านวิชาการ และจริยธรรม โดยมีกิจกรรม ดังนี้

การรับสมัครและสอบสารวัตรนักเรียนใหม่

จัดประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปี เพื่อรับสมัครสารวัตรนักเรียนใหม่ตามคุณสมบัติที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยให้ผู้สมัครทุกคนฝึกงานประมาณ 1 เดือนก่อน เพื่อดูว่าผู้สมัครมีความเต็มใจและพร้อมที่จะเป็นสารวัตรนักเรียนหรือไม่ เมื่อครบกำหนดจึงมีการจัดสอบสมรรถภาพ ข้อเขียน และสัมภาษณ์ตามลำดับ ถ้าผ่านก็ได้เป็นสารวัตรนักเรียน แต่ถ้าไม่ผ่านก็สามารถมาสมัครใหม่ได้ในปีถัดไป

ปฐมนิเทศสารวัตรนักเรียนประจำปีการศึกษา

จัดประมาณเดือนสิงหาคมของทุกปี โดยเชิญรุ่นพี่สารวัตรนักเรียน ศิษย์เก่า มาให้ความรู้ในการทำงาน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างพี่น้องร่วมสถาบัน กิจกรรมหลักในงานประกอบด้วย เสวนาร่วมกับรุ่นพี่ ฟุตบอลฟิสิกส์สัมพันธ์น้อง

ประชุมสัมมนาประจำภาคเรียนที่ 1

จัดประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี เพื่อสรุปผลการทำงานตลอดภาคเรียน 1 ที่ผ่านมามีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร กิจกรรมที่น่าสนใจ คือ พิธีไหว้ครูของสารวัตรนักเรียน เพื่อแสดงความเคารพและขอบคุณครูอาจารย์ที่ช่วยเหลือดูแลสารวัตรนักเรียนมาตลอด

ประชุมสัมมนาประจำภาคเรียนที่ 2

จัดประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เพื่อสรุปผลการทำงานตลอดปีการศึกษาที่ผ่านมา มีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร ตลอดจนวางแนวทางปฏิบัติงานในปีการศึกษาถัดไป กิจกรรมหลักในงานนี้คือ การเลือกหัวหน้าสารวัตรนักเรียนปีการศึกษาถัดไป (คู่มือสารวัตรนักเรียนโรงเรียนเมตตาศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ , 2550 หน้า 1)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้รวบรวมผลการศึกษาที่เกี่ยวกับงานปกครองนักเรียนได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

พูนชัย มหาวงสนันท์ (2540) ได้ศึกษาความต้องการของนักเรียน โรงเรียนบ้านดงเจน

วิทยาคมในการมีส่วนร่วมงานปกครองนักเรียน พบว่านักเรียนโรงเรียนบ้านดงเจนวิทยาคม ต้องการครู-อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ควรให้นักเรียนได้ชี้แจงเหตุผลในการทำผิด ครู-อาจารย์ควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีการยกย่องชมเชยนักเรียนการตกแต่งบริเวณ

โรงเรียนให้สะอาดสวยงาม ร่มรื่น จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีวินัยในตนเองได้ส่วนที่นักเรียนไม่เห็นด้วยคือเรื่อง กฎระเบียบต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมการลงโทษด้วยการเขียนติและลงโทษนักเรียนด้วยความโกรธ ครู-อาจารย์ใช้อารมณ์ ส่วนการลงโทษนักเรียนด้วยการย้ายโรงเรียนถ้าไม่จำเป็นไม่ควรย้ายนักเรียนออกจากโรงเรียนนอกจากกรณีที่ร้ายแรง

มหศักดิ์ ร่วมรักษ์ (2541) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานปกครองนักเรียน นักศึกษา โรงเรียนลำปางเทคโนโลโลยี พบว่า แนวทางการพัฒนางานปกครองนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปางเทคโนโลโลยีทั้ง 5 งาน คือ งานพฤติกรรมทั่วไป งานระเบียบวินัยนักเรียน งานมาสาย-ขาดเรียน งานพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม และงานป้องกันการประพฤติดิกระเบียบวินัย ครูนักเรียน นักศึกษามีความเห็นดังนี้คือ ควรส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีงาม ควรส่งเสริมวินัยที่ดีงามควรส่งเสริมการมาเรียนให้สม่ำเสมอ ควรแก้ไขค่านิยมและจริยธรรมที่ไม่เหมาะสมควรปฏิบัติงานให้มีความสอดคล้องเป็นแนวเดียวกัน ควรระบุขอบเขตงานให้ชัดเจน ควรมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับตำแหน่งต่าง ๆ ควรแบ่งงานเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน ควรกำหนดรายการที่ต้องปฏิบัติโดยลำดับก่อนหลัง ควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียน นักศึกษาสม่ำเสมอและควรปรับปรุงคุณภาพของงาน

จรัญ นิลพลับ (2541) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนางานปกครองนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ พบว่า งานปกครองนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่ในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน มีการปฏิบัติปานกลาง ส่วนแนวทางในการพัฒนางานปกครองนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ควรพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ การวางแผนโครงการกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดหน้าที่บุคลากรรับผิดชอบ ปฏิทินปฏิบัติงาน กฎ ระเบียบข้อบังคับของฝ่ายปกครอง ส่วนงานพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขในกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้คำแนะนำคณะกรรมการ คณะกรรมการนักเรียนและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกครั้ง ครูอาจารย์และนักเรียนให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านปกครองนักเรียน สรุปได้ว่า งานปกครองนักเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ต้องพิจารณาจากการให้ความร่วมมือร่วมใจทำงานของทุกฝ่ายได้แก่ คณะครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน การรายงานผลการปกครองนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทำให้เกิดผลประโยชน์มาก จะทำให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีการปกครอง ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการปกครองนักเรียน อีกทั้ง การประเมินผลงานปกครองนักเรียน ยังมีประโยชน์ต่อสายงานปกครองนักเรียนโดยตรง ซึ่งฝ่ายปกครองสามารถนำผลจากการประเมินที่ได้ปรับปรุงและพัฒนางานปกครองนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อ ๆ ไปได้

ชูศักดิ์ ทองนาค (2542) ได้ศึกษาการปรับปรุงงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า งาน ทั้ง 4 ด้าน คือ งานพฤติกรรมทั่วไปพบว่าครูส่วนใหญ่ ยกย่อง ชมเชย ส่งเสริม พฤติกรรมที่ดีของนักเรียน มีการแนะนำสั่งสอนเกี่ยวกับความประพฤติ ใช้วิธีการลงโทษโดยการทำทัณฑ์บน เมื่อนักเรียนมีการประพฤติดิกระเบียบวินัยหลาย ๆ ครั้งและควรมีการกำกับ ติดตาม ดูแลและสังเกตพฤติกรรมหลังจากการลงโทษงานระเบียบวินัยพบว่าการจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ควรจัดทำ โดยคณะกรรมการ โรงเรียนและฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ควบคุมและลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด งานมาสายและขาดเรียนพบว่า ครูควรตักเตือนนักเรียนที่มี

พฤติกรรมดังกล่าว โดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และมีการลงโทษเพื่อให้เลิกพฤติกรรม ข้างต้น ส่วนงานป้องกันและแก้การประพฤติผิดระเบียบวินัย ครูควรดูแลตักเตือนนักเรียนเป็นประจำโดยมีการประชุมชี้แจงให้นักเรียนผู้ปกครองรับทราบถึงกฎ ระเบียบและบทลงโทษ ส่วนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมความมีระเบียบวินัย และสิ่งสำคัญ ครูควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

ในปีเดียวกันนี้ เกษม ดวงงาม (2542) ก็ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนหลากหลายชนเผ่า ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานปกครองนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน ในแต่ละด้านคือ ด้านการวางแผนคณะครู ผู้ปกครองนักเรียน เห็นว่า การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและทำแผนงานร่วมกัน ในส่วนของเรือนนอนมีการให้นักเรียนร่วมกันจัดเรือนนอนและบริเวณเรือนนอนให้สะอาด ระเบียบร้อย สวยงามถูกสุขลักษณะ

ในขณะที่ เศษ สุธรรมปวง (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปฏิบัติงานไม่ได้ปฏิบัติ ตามที่ได้วางแผนไว้ ครูเรือนนอนขาดการเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ขาดการอบรม คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่มีคณะกรรมการสอบสวนลงโทษนักเรียน ครูไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา พฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักเรียนจริงจัง

นอกจากนั้นยังพบว่า มีงานวิจัย เจริญ กาละ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่า ครู-อาจารย์ นักเรียนโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคมมีความคิดเห็นว่าทางฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือนักเรียนซึ่งเป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนแจกจ่ายให้กับคณะครู นักเรียนและผู้ปกครองทุกคน รับทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน การบริหารงานปกครองนักเรียนได้ปฏิบัติในรูปของคณะกรรมการฝ่ายปกครองไม่ได้มอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว การแก้ไขปัญหาความประพฤติของนักเรียนได้ร่วมกับครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ และผู้ปกครองนักเรียนครูที่ปรึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ ควบคุมดูแลนักเรียน เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด รวมทั้งอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกวัน ในคาบโฮมรูม จัดให้มีการยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่ได้กระทำคุณงามความดีให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนทั่วไป และในส่วนที่ฝ่ายปกครองควรกระทำอย่างยิ่งคือ การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางโรงเรียนสม่ำเสมอ และการจัดให้มีการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมทุกปี รวมถึงการเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นประจำ ตลอดจนถึงให้เพื่อนนักเรียนเดียวกันให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน

สนิท บุญเจริญ (2545) การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า ครูและนักเรียนโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคมส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายปกครองให้รับผิดชอบในการบริหารงานปกครองร่วมกับครูประจำชั้น จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความสุขเชิงจิตวิทยาทำให้ความรู้ จิตอบรม คุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนทุกสัปดาห์ ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือให้นักเรียนมีส่วนในการกำหนดวิธีแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้นักเรียน รุ่นพี่ช่วยดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนรุ่นน้อง

ประสิทธิ์ ยิ่งสมัคร (2546) การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารได้แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบ ในการบริหารงานปกครองโรงเรียน นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตย กำหนดแนวทางในการลงโทษนักเรียนที่ทำผิดระเบียบวินัยไว้อย่างชัดเจน

เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547) ได้ศึกษา การประเมิน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่เขต 3 พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติได้ โดยคณะกรรมการเห็นความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านปัจจัยปฏิบัติได้โดยโรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งและกำหนด บทบาทของคณะกรรมการ คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน แต่โรงเรียนไม่ได้รับสนับสนุนงบประมาณในการเยี่ยมบ้านของนักเรียนด้านกระบวนการ ปฏิบัติได้โดยครูที่ปรึกษาได้ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งมี การส่งเสริมนักเรียนปกติ และนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหา ด้านผลผลิตปฏิบัติได้ดีโดยความสัมพันธ์ ของครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี นักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขได้ดีขึ้น รวมทั้งได้รับการ ส่งเสริม ให้แสดงออกตามสภาพของตนเอง และคณะกรรมการเห็นว่าโครงการที่ดำเนินอยู่ปฏิบัติ ได้ผลดี ด้านการรู้จักตนเองเป็นรายบุคคลและการคัดกรองปฏิบัติได้ เห็นว่าครูที่ปรึกษาได้ทำความ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทำการคัดกรอง มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นบางครั้ง แต่มีความคิดเห็น ที่แตกต่างกันในประเด็นที่เกี่ยวกับการตรวจสอบสภาพจาก ครูที่ปรึกษาหรือโรงเรียน ด้านการส่งเสริม นักเรียนปฏิบัติได้ผลดี กิจกรรมโฮมรูมที่จัดเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและครูที่ปรึกษาได้แนะนำ นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองให้พ้นภัยจากบุคคลภายนอกและสังคมภายนอก ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหาปฏิบัติได้ผลดี โดยครูที่ปรึกษามีการประสานงานติดตามครูที่รับช่วง เพื่อดูแลแก้ไข นักเรียนที่ถูกส่งต่อและด้านผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนปฏิบัติได้ผลดี โดยนักเรียนเห็นว่าโครงการนี้ปฏิบัติได้ผลเป็นอย่างดี มีประโยชน์สำหรับนักเรียน สมควรจะ ดำเนินต่อไป

ราตรี คนเล็ก (2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสาร์กั จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวชิราลัย ผู้บริหารและครูผู้สอน ได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้บันทึกชีวประวัติของนักเรียนได้ รายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้จำแนกนักเรียนตามผลการเรียนมีกิจกรรมโฮมรูมได้ ประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ประสานครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน ติดตามและ ประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการบันทึกการส่งต่อไปยังครูที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน

ในปีเดียวกัน นิกร ทองทิพย์ (2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ พบว่า ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ได้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในความดูแล มีการใช้แบบประเมิน พฤติกรรม (SDQ) แต่นักเรียนสื่อสารด้วยภาษาไทยไม่ได้ และไม่สามารถเยี่ยมบ้านนักเรียนที่อยู่ใน ถิ่นทุรกันดารมีการวางแผนในการคัดกรองนักเรียน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ แต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ชัดเจนจึงจัด กลุ่มได้ยาก มีการจัดกิจกรรม บันทึก รายงาน กิจกรรมโฮมรูม และกิจกรรมในหอพัก และมีการ ประชุมผู้ปกครอง แต่ขาดอุปกรณ์ในการพัฒนานักเรียน และครูไม่มีเวลาให้กับนักเรียน มีการ มอบหมายงานหน้าที่ให้กับนักเรียนที่รับผิดชอบงานในห้องเรียน มีการจัดทำแนวทางในการ ช่วยเหลือนักเรียน แต่นักเรียนไม่ยอมรับการช่วยเหลือจากครู นอกจากนี้ได้มีการส่งต่อให้ฝ่าย ปกครอง ครูพยาบาล ได้ช่วยแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน แต่ครูนอนไม่ส่งต่อนักเรียนที่ป่วย

ปีต่อมา ณัฐพล เงินใส (2551) ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนราช ประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้เป็นครู 57 คน และคณะกรรมการนักเรียน 32 คน จากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 ในปีการศึกษา 2550 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ ถูกรวบรวมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่า ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานปกครองนักเรียน ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลในการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ของทางโรงเรียนจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละระดับชั้นจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ ระหว่างเรียน ป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ลงโทษนักเรียนด้วยการทำ กิจกรรม จัดเรือนนอนที่สะอาดถูกสุขลักษณะ ให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ประชุมผู้ปกครองเพื่อ แจ้งผลการดำเนินงานปกครอง และให้นักเรียนมีส่วนร่วมประเมินผลงานปกครองนักเรียน

จากการศึกษาทั้งหมดที่นำเสนอข้างต้นสรุปได้ว่า ในการกระทำผิดระเบียบวินัยของนักเรียนนั้นส่วนมากเป็นการกระทำผิดวินัยโดยทั่ว ๆ ไป ที่ไม่เสียหายต่อส่วนรวม เช่น การแต่งกาย หรือการไว้ทรงผมผิดระเบียบมากกว่า การก้าวร้าวต่อครู การหนีเรียน ไม่ตรงเวลา การหนีกลับบ้าน เป็นต้น ในการควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนให้มีระเบียบวินัย ต้องร่วมกันส่งเสริมหลาย ๆ ฝ่าย โดยบุคลากรในโรงเรียนควรจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และพร้อมที่จะช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนตลอดเวลา และการปฏิบัติตนของตนของครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี จึงเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน มีคุณภาพเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป